

Kijkwijzer - Ik ga naar huis

Deze kijkwijzer kan voor iedereen een leidraad zijn bij de tentoonstelling

De Gouden Stad, een eerbetoon aan het werk en leven van kunstenares en schrijfster Iris van Haaren (1962 - 2022)

Deze Kijkwijzer is ook te gebruiken door scholen, bij vakken zoals kunst, CKV en levensbeschouwing. Het slot onderdeel kan in een les op school worden uitgewerkt.

*De tentoonstelling is vrij te bezoeken van **27 december 2023 t/m 31 januari 2024** in de Raadszaal en de Kunstgang van het Gemeentehuis in de Bilt.*

Het schilderij Requiem en haar dichtbundel 'Ik ga naar huis' vormen de kern van deze Kijkwijzer.

Iris van Haaren woonde lange tijd in Bilthoven en heeft ons een flinke schat aan kunstwerken en levenslessen achtergelaten. Zij nam de ruimte om het leven te duiden, door haar schilderijen, woorden en gedichten heen.

LEVENSSCHETS VAN IRIS VAN HAAREN

Iris van Haaren (Utrecht, 1962)

Na haar vele studies, waaronder diverse bankopleidingen, marketing en andere nuttige commerciële opleidingen, stortte Iris zich al jong in het bedrijfsleven.

Ze werkte in het bankwezen, op een uitzendbureau, verkocht computers en werd vervolgens producer. Ze produceerde tv programma's, commercials voor tv en radio en bedacht spelletjes voor omroepen. Vervolgens begeleidde ze evenementen en werkte

ze als coach voor mensen die op een kruispunt van hun leven stonden. Ze verbleef enkele jaren in het buitenland om haar blik te verruimen.

Haar creatieve geest en innerlijke drang om te scheppen en om iets te vertellen van wat ze ervaart en voelt, heeft ze nu de ruimte gegeven om te schrijven en te schilderen. Ze omschrijft zichzelf als iemand met de voeten op de aarde en haar hoofd in de hemel.

Iris deed onder andere de productie van een nummer van Trijntje Oosterhuis "Ken je mij"

<https://www.youtube.com/watch?v=JxDEc8Dqodk>

Over haar ervaringen en manier van kijken en denken is een documentaire gemaakt:

Waarover je niet spreken kan. <https://www.youtube.com/watch?v=5QFxmDDmRWk>

Kijkwijzer - Ik ga naar huis

Je maakt in deze kijkwijzer kennis met het werk van Iris van Haaren. Iris was een duizendpoot, maar vooral schilderes en schrijfster. Met de slotopdracht kun je in beeld en tekst je feitelijke huis in transformeren tot een fictief huis. Dit beeld wordt de illustratie van een door jou geschreven verhaal.

Kijken: "Requiem"

Kijk naar het schilderij.

- Beschrijf wat je letterlijk ziet, zo concreet mogelijk. (maat, vorm, kleuren, presentatie, stijl van schilderen, soort verf enz.)
- Beschrijf wat je ervaart als je naar het schilderij kijkt. Wat doet het met je? Welk gevoel krijg je erbij? Welke beeldelementen roepen dat gevoel op?
- Waarover gaat het schilderij voor jou? Wat zou het onderwerp van dit schilderij kunnen zijn. Betrek in je antwoord de woorden feit en/of fictie. Geef argumenten.
- De titel van het schilderij is "Requiem". Wat is een Requiem?
- Vind je deze titel bij het schilderij passen? Waarom wel of niet?
- Welke titel zou jij zelf aan het schilderij willen geven?

Hieronder vind je 2 gedichten van Iris van Haaren die passen bij de vervolg vragen

Requiem

Voor Daniël

Dat ik dacht dat ik verstoten was
uit uw lichtende schoot
weg uit het al en het één.
Het eeuwigdurende licht zag ik pas
toen ik er weg van was.
Waar is uw hand gebleven
die hand van altijd in de mijne?

Ik heb gekend -
de pijn van verstoting
de pijn van vernedering
de pijn van geweld
de pijn van mens te zijn
en het diepe verlangen terug.

Ik heb gekend -
de vrede van geven
de vrede van ontvangen
de vrede van kennen
de vrede van liefde
de vrede een mens te zijn.

108

Werd een mens vol tegenstellingen
nooit kon ik het niet echt weten
maar één ding ben ik niet vergeten
uw hand altijd in de mijne.

Nu ik alles heb gekend,
gedaan, gegeven en genomen
mens te zijn met mensen,
mag ik terug -
uw hand voor altijd in de mijne.

Ik ga naar huis

Ik ga naar huis, vandaag is het zo ver.
Ik laat mijn lichaam los, zeg het warm gedag.
Bedankt lief voertuig.

Dit is mijn grootste reis,
terug naar jou, mijn lieve schoot.
Ik ga niet dood, maar stap in
ander leven.

Ik ga naar huis, ik zeg je gedag,
geen vaarwel.
Ik zal nog dichterbij je zijn.
Je zult me dieper voelen en
begrijpen
dat ik je nooit zal verlaten,
geen minuut, geen seconde.

Alles wat ik nooit kon zeggen
- woorden schieten altijd tekort -
zal je voelen tot in lengte van dagen.
Ik ben dichterbij je dan ik bij ons leven kon zijn.

Denk maar aan me, lief en veel,
dan zal ik je troosten aan de
binnenkant van je huid.

Nestel me als een warme kruik in
het lover van je buik.

Ik ga naar huis, daar zal ik veilig zijn,
niet ver van je vandaan.
Niet nodig meer: het ego en mijn
bestaan.

Treur niet te lang om mij.
Ik zit verstrengeld in je, niet als last,
zelfs niet als gedachte, als liefde zit
ik daar.
Omhels me maar.

- Lees het *gedicht Requiem* dat Iris van Haaren schreef.
Kijk ook nog eens naar het *schilderij Requiem* in de tentoonstelling of hierboven.
Iris koos ervoor om naast het gedicht Requiem een ander schilderij te gebruiken als illustratie, dan het schilderij dat ze Requiem noemde. Welke van de 2 schilderijen past voor jou het beste bij het gedicht Requiem. Vertel waarom.

“Ik ga naar huis”

Iris van Haaren schreef ook het gedicht “Ik ga naar huis”. Lees het gedicht. Het hangt ook in de kunstgang. Het gedicht is op muziek gezet, door Stijn van der Loo.

- Over welk huis heeft Iris van Haaren het in haar gedicht denk je?
- Is er een verband tussen het schilderij *Requiem* en het gedicht *Ik ga naar huis*?
- Waar ben jij geboren?
- Waar ben jij opgegroeid? Hoe was/is het om daar op te groeien?
- Beschrijf het dorp of de wijk waarin je woont door 5 typische kenmerken te noemen die nergens anders te vinden zijn dan daar. Zet de naam van jouw dorp of wijk erbij.
- Op welke plek voel jij je het meeste thuis? Waardoor komt dat? Wie zijn daar of wat is daar? Wat is de sfeer?
- Op welke plek(ken) voel jij jouw wortels? Kun je dat uitleggen?
- Bedenk 3 voordelen van het opgroeien in de stad en 3 voordelen voor het opgroeien in een dorp.
Bedenk ook 3 nadelen van het opgroeien in een stad en 3 nadelen van opgroeien in een dorp.

Van feit naar fictie

- Maak een mooie scherpe heldere foto van je eigen huis. Let op het kader (uitsnede), en de beeldkwaliteit. Let ook op je camerastandpunt.
- Voeg digitaal aan deze foto 5 verschillende dingen toe die er oorspronkelijk niet zijn, maar die jij in-aan-bij je huis zou wensen. Je mag er ook een collage van maken. Print dan de foto op A-4 (of vraag dat aan je docent). Op deze print kun je dan je wensen toevoegen in beeld.
Beschrijf wat je hebt toegevoegd en waarom.
- Schrijf nu een fictief verhaal bij het huis alsof het NIET jullie huis is.
Er wonen andere mensen in, met andere gewoontes, in hun eigen sfeer.
Bijvoorbeeld: Nu woon je met 3 mensen in huis. Maar in je verhaal woont er een gezin van 8 personen.
Wie zijn ze, hoe leven ze, wat maken ze mee? Laat je fantasie gaan!
- Geef je verhaal een passende titel. Gebruik de bewerkte foto als illustratie bij je verhaal.

TIP: Wanneer je waarnemingen door de zintuigen toevoegt is het voor iemand anders gemakkelijker om zich in jouw beschrijving in te leven. De lezer kan zich dan beter een voorstelling maken. Wees daarom in je verhaal zo concreet mogelijk.

Een voorbeeld: In dit rijtjeshuis in het kleinste dorpje van Zeeland, woont Walter. Walter is een grote brede sterke knappe man vol tattoos. Hij heeft een snor en een sikje. Een grote man met een klein hartje, precies op de juiste plaats. Vroeger was hij bodybuilder en nog steeds heeft hij joekels van armen. Hij heeft al 35 jaar een schoenmakerij. In zijn schoenmakerij hoort hij van achter de balie alle verhalen uit het dorp. Niemand weet waar hij woont, maar zijn schoenmakerij kent iedereen. Elke ochtend gaat hij zwemmen als er nog niemand op het strand is. Hij zwemt een vaste route. Op de heenweg concentreert hij zich op de vissen die onder hem zwemmen en op het zout op zijn huid en in zijn mond. Maar op de terugweg houdt hij zijn hoofd boven water en dan zet hij zijn zwembriljetje boven op zijn hoofd. Dat komt omdat hij op de terugtocht de zon kan zien opkomen. Daar wordt hij blij van. Het is een stoere man, maar tot zijn grote frustratie, verliest hij toch elke keer van zijn kleine broertje Frank met pingpongen. Enzovoort....